

Světová ekonomika

Regionální politika EU

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Operační program Vzdělávání pro konkurenceschopnost

Název projektu: Inovace magisterského studijního programu Fakulty ekonomiky a managementu

Registrační číslo projektu: CZ.1.07/2.2.00/28.0326

Regionální politika jako součást hospodářské politiky

Historický vývoj regionální politiky

Regionální politika EU

Srovnání vývoje meziregionálních rozdílů zemí EU

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

- Regionální politika jako součást hospodářské politiky představuje soubor cílů, opatření a nástrojů vedoucích ke snižování příliš velkých rozdílů v socioekonomické úrovni jednotlivých regionů.
- Existence rozdílů v ekonomickém vývoji regionů je tak považována za jednu z hlavních příčin zdůvodňující potřeby státních zásahů do ekonomiky prostřednictvím regionální politiky.

Dle definice z [Dictionary of Human Geography](#) je regionální politika považována za součást státní politiky, ovlivňující rozmístění hlavních ekonomických zdrojů a aktivit na celém území státu nebo v jeho části. Regionální politika zahrnuje opatření napomáhající jednak růstu stupně ekonomické aktivity v území, kde je vysoká nezaměstnanost a malé naděje na přirozený ekonomický růst, a na druhé straně opatření sloužící kontrole ekonomických aktivit v územích s nadměrným růstem.

Dle dokumentu [Strategie regionálního rozvoje ČR](#) regionální politika představuje soubor intervencí, zaměřených podle konkrétní situace státu a jeho regionů a podle očekávaných vývojových tendencí, na podporu opatření vedoucích k růstu ekonomických aktivit a lepšímu územnímu rozložení v území a k rozvoji infrastruktury.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Motivy existence regionální politiky

- ekonomické,
- ekologické,
- sociální,
- politické.

Z teoretického hlediska je možné definovat **dvě hlavní skupiny** nástrojů a to **makroekonomické nástroje** regionální politiky a **mikroekonomické nástroje** regionální politiky.

Mezi významné teoretické nástroje makroekonomické regionální politiky je možno řadit zejména:

- fiskální politiku státu,
- monetární politiku a
- nástroje protekcionismu.

Mikroekonomické nástroje regionální politiky je možné definovat jako nástroje působící na **lokalizační chování** jednotlivých podnikatelských subjektů v daném regionu.

Zaměření mikroekonomických nástrojů je možné orientovat např. na řešení situace na regionálním trhu práce mající konkrétní podobu ve stimulaci pohybu pracovních sil.

Praktickým dopadem použití tohoto nástroje spočívajícím zejména ve **finanční spoluúčasti** při hrazení nákladů spojených s prostorovým pohybem pracovních sil je snaha o ovlivňování regionální nezaměstnanosti a životní úrovně v postižených regionech jednotlivých zemí.

Druhý typ nástrojů zaměřený na tzv. prostorový pohyb kapitálu je teoreticky vymezen jako nástroj na přímou podporu nových pracovních míst v regionech. Jedná se tak o nástroj, jehož použitím je snaha o **zatraktivnění regionu** pro potenciální investory například v podobě zlepšení podnikatelského prostředí, které umožní přilákaní nových subjektů do regionu a i stimulace tvorby nových pracovních příležitostí.

Praktickou formou tohoto nástroje mohou být poskytované subvence firmám lokalizovaným v postižených regionech či snižování daňových sazeb.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

- exogenní regionální politika
- endogenní regionální politika

Exogenní regionální politika, jak již vyplývá z jejího názvu, je zaměřena na ovlivňování vnějších faktorů rozvoje regionů. Jako nástroje vymezené v předcházejících odstavcích textu tak exogenní politika využívá zejména nástroje stimulující mobilitu pracovních sil ve prospěch méně rozvinutých regionů.

Endogenní regionální politika tak představuje možnosti stimulace vnitřních regionálních faktorů, mezi které tak řadíme lidské zdroje, inovační potenciál regionu či dostupnost kvalitní infrastruktury v regionu.

Principy regionální politiky

- Solidarita
- Subsidiarita
- Koncentrace
- Programování
- Adicionalita
- Monitorování a vyhodnocování

Historický vývoj regionální politiky

Historický vývoj regionální politiky Evropské unie vyháží z procesu integrace jednotlivých zemí do evropského integračního uskupení.

Proces rozšiřování tohoto integračního uskupení o nové členy, který v průběhu jeho existence nastal, tak zvýraznil rozdíly mezi jednotlivými zeměmi, které se v průběhu druhé poloviny 20. století a na počátku 21. století evropského integračního procesu účastní.

Evropského společenství uhlí a oceli
Belgie, Francie, Itálie, Lucembursko, Nizozemí a SRN.

Z obecného pohledu na regionální politiku a její historický vývoj jsou právě Francie a Itálie považovány za země, u kterých vznikaly výrazné rozdíly v ekonomickém vývoji jejich regionů.

V případě Francie tak regionální politika poloviny 20. století byla cíleně orientována na tzv. 12 metropolí s cílem snížit prokázané disparity mezi regionem hlavního města a ostatními francouzskými regiony.

Obdobný vývoj v 50. letech 20. století je možné pozorovat i v rámci regionálního vývoje italských regionů, kde docházelo zejména k výrazným ekonomickým rozdílům mezi regiony severní části země a regiony jižní části.

Samotné počátky regionální politiky na evropském kontinentu je však možné pozorovat již v období velké hospodářské krize a to zejména ve Velké Británii, ve které docházelo k ekonomickému úpadku odvětví lokalizovaných v tradičních průmyslových regionech Velké Británie.

Problémové regiony Velké Británie charakteristické zejména vysokou mírou nezaměstnanosti byly vymezeny v Zákoně o speciálních územích, který upravoval možné způsoby finanční pomoci těmto krizí postiženým oborům, jež byly prostřednictvím firem lokalizovány v postižených regionech Velké Británie.

Zákon upravoval dle zejména pravidla nakládání s finančními prostředky směřujícími do postižených regionů a charakter potřeb, na které mohou být dostupné prostředky použity tak, aby nedocházelo k dalšímu prohlubování vzniklých ekonomických nerovností mezi regiony.

Např. nezaměstnanost v londýnské aglomeraci byla 14%, ve Skotsku 25% a ve Walesu 36%.

V roce 1981 a 1986 došlo k dalšímu rozšíření Evropského společenství o země jižní Evropy - Řecko, Španělsko a Portugalsko, jejichž nerovnoměrný meziregionální vývoj dále přispěl k prohloubení ekonomických disparit mezi zeměmi Evropského hospodářského společenství.

Nerovnoměrný regionální vývoj zemí Evropského společenství se tak v průběhu integračního procesu stává jedním z negativních rysů evropské integrace a možným východiskem se tak stává praktická regionální politika, jejíž teoretické cíle byly zformulovány v roce 1983 na Evropské konferenci ministrů v Torremolinos.

Vznikající Evropská charta regionálního plánování tak obsahovala 4 základní cíle tzv. prostorového uspořádání:

- vyvážený socioekonomický rozvoj regionů,
- zlepšování životních podmínek,
- zodpovědné zacházení s přírodními zdroji,
- racionální využívání území.

Cíle regionální politiky

Cíle regionální politiky Evropské unie jako součásti strukturální politiky je možné na základě jejich vývoje rozdělit dle časového hlediska do 3 období:

- 1988 – 1999,
- 2000 – 2006,
- 2007 – 2013.

1988 – 1999

Rozvoj a strukturální přeměna zaostávajících regionů

Konverze regionů vážně postižených hospodářským úpadkem Jedná se o regiony, kde míra nezaměstnanosti převyšuje průměr EU, zaměstnanost v průmyslu převyšuje průměr EU, a zároveň zaznamenává velký pokles.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Poslední vymezené cíle vyplývají ze sloučení regionální politiky se zemědělskou politikou Evropské unie a jsou tak přímo orientovány na sektor zemědělství.

- strukturální zemědělská politika – cíl zemědělské politiky, zaměřený na strukturální diverzifikaci agrárních výrobních struktur. Úkolem je pomoci zejména sektorům zemědělství a rybářství při jejich modernizaci.

Opatření ke splnění tohoto cíle měly podobu: podpory zemědělských příjmů, podpory mladým farmářům, investic do snižování výrobních nákladů a do zlepšení životních a pracovních podmínek.

- rozvoj a strukturální adaptace agrárních regionů.
- rozvoj řídce zalidněných regionů ve Švédsku a Finsku.

2000 – 2006

podpora rozvoje a strukturálního přizpůsobování regionů, které ve svém rozvoji zaostávají za ostatními

podpora hospodářské a sociální konverze oblastí, které se potýkají se strukturálními problémy

Podpora adaptace a modernizace politik a systémů vzdělávání, odborné přípravy a zaměstnanosti

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

2007 – 2013

vymezeny v Nařízení Rady (ES) č. 1083/2006 ze dne 11. července 2006.

Cíl 1 **konvergence** pramení z rozšíření Evropské unie o nové členy, čímž došlo k prohloubení tzv. hospodářských, sociálních a územních rozdílů

Cíl 2 **regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost** je určen pro vyspělejší regiony a je dle článku 3 Nařízení Rady (ES) č. 1083/2006 zaměřen na posílení konkurenceschopnosti a atraktivnosti regionů a zaměstnanosti v regionech prostřednictvím investic do lidského kapitálu, inovací, podpory znalostní společnosti a podnikání, ochrany životního prostředí a zlepšování dostupnosti a přizpůsobivosti zaměstnanců i podniků a rozvoje trhu práce.

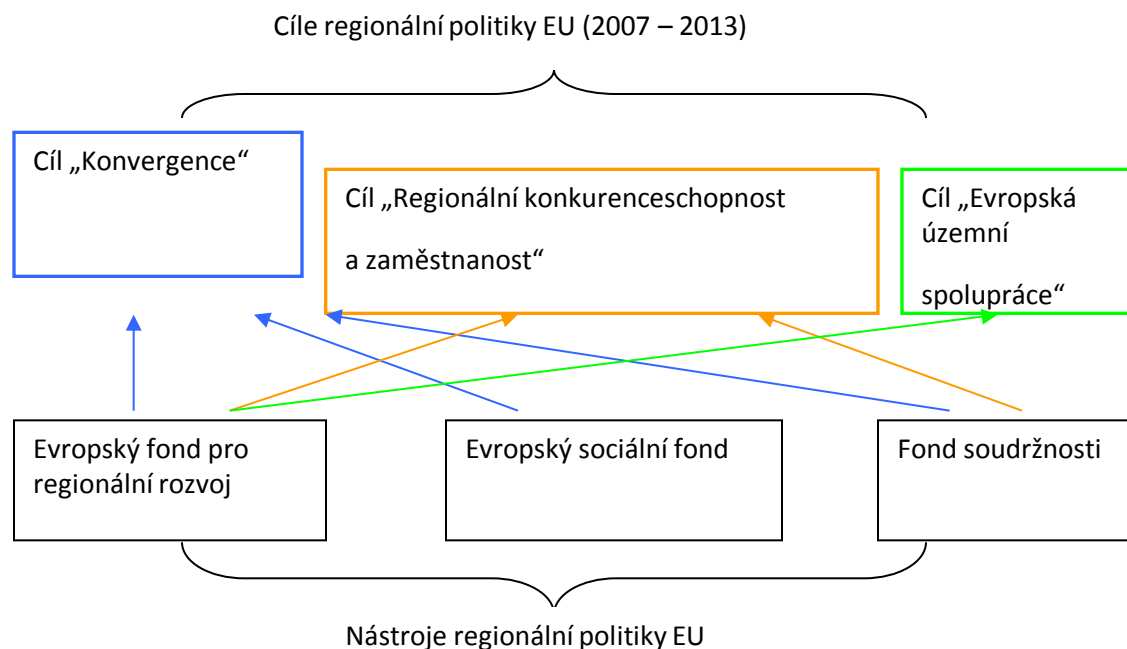

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Cíl 3 **Evropská územní spolupráce**, je novým cílem, určeným pro integraci území Evropské unie, který podporuje spolupráci mezi jejími různými částmi při řešení problémů významných na úrovni Společenství, a to ve formě tzv. přeshraniční spolupráce, nadnárodní spolupráce a meziregionální spolupráce.

Cílem je podpořit řešení společných problémů mezi sousedními regiony, jako je rozvoj měst venkova a pobřeží a rozvoj ekonomických vztahů v síti malého a středního podnikání.

Pro financování cílů regionální politiky Evropské unie pro období 2007 – 2013, časově se vztahujícímu k soudobému období regionální politiky, jsou v článku 4, odstavci 1 Nařízení Rady (ES) č. 1083/2006 vymezeny finanční nástroje

Konvergence

Konvergence znamená, že rozdíl mezi dvěma či více veličinami se v čase snižuje a stává se zanedbatelným – konverguje k nule.

reálná konvergence

nominální konvergence

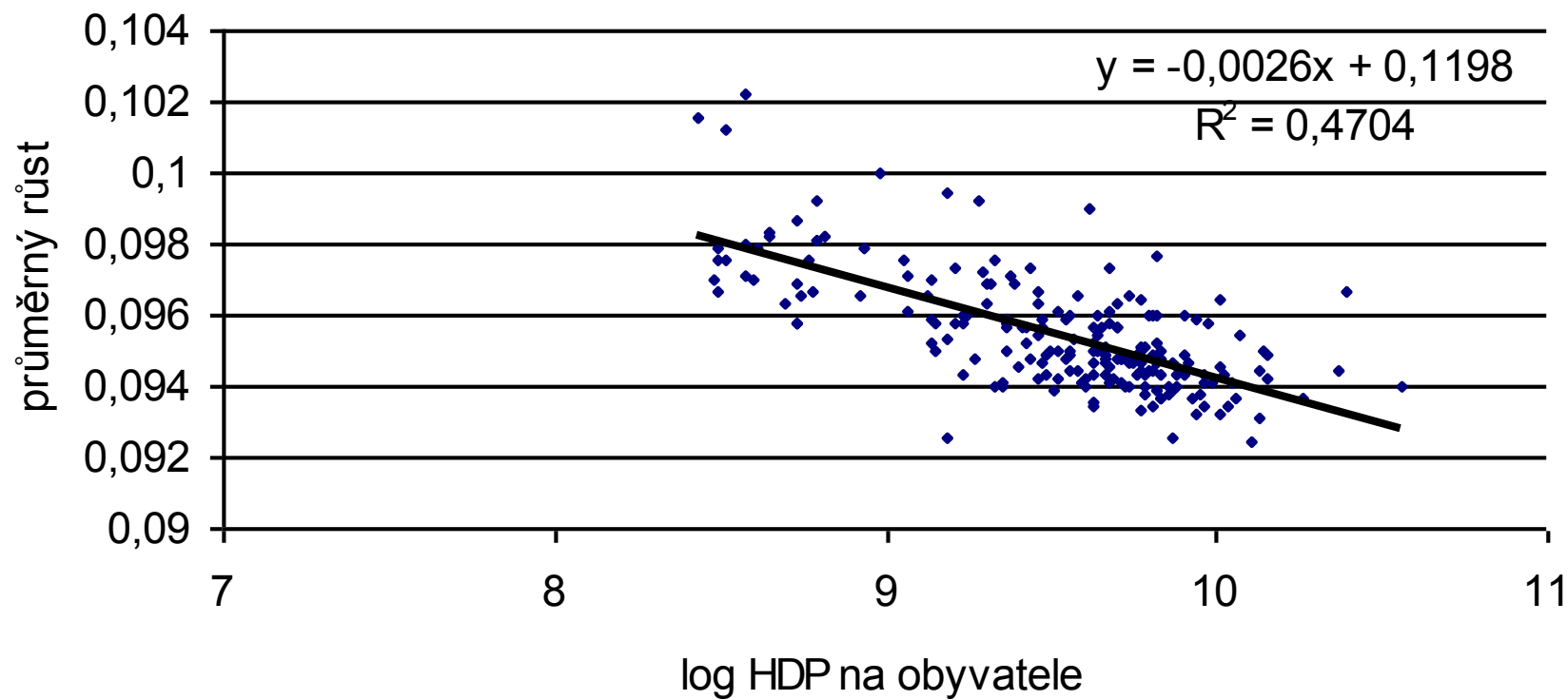
beta konvergence

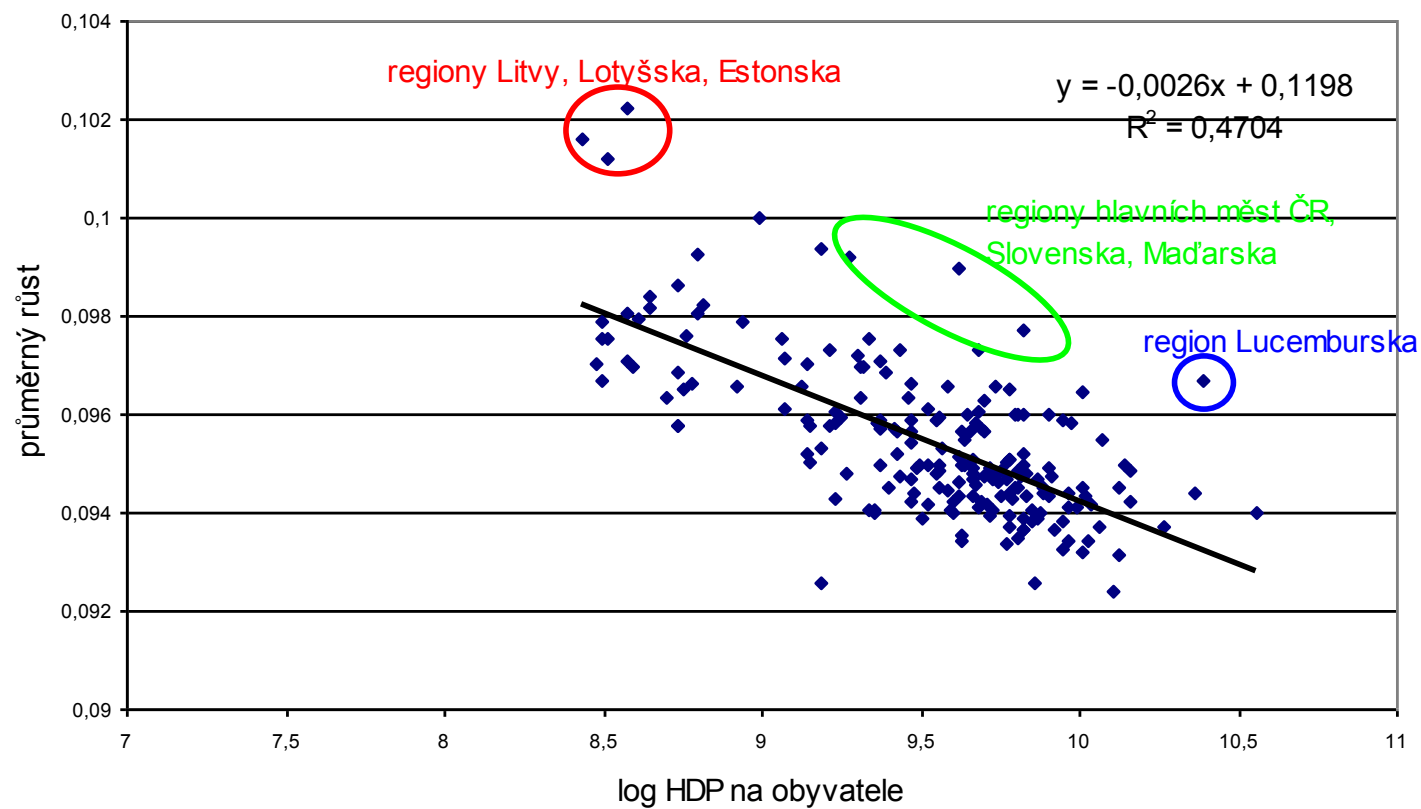
beta konvergence

Beta konvergenci je možné chápat jako situaci, kdy země (regiony) s nižším produktem na obyvatele rostou rychleji než země (regiony) s vyšším produktem na obyvatele. Konvergence je tak chápána jako snižování rozdílu mezi těmito veličinami.

$$\frac{1}{T} \cdot \log \left(\frac{y_{i,T}}{y_{i,0}} \right) = \alpha + \beta \cdot \log y_{i,0} + u_i$$

Levá strana rovnice vyjadřuje průměrný růst ve sledovaném období 0 až T. Pravá strana je tvořena neznámými parametry α , β a chybovou složkou. Záporná hodnota odhadnutého koeficientu β hovoří ve prospěch platnosti konceptu beta konvergence a může být interpretována jako rychlejší růst ekonomicky slabších regionů oproti regionům silnějším.

Podle definice Statistického úřadu Evropského společenství je region definován jako plocha s více či méně přesně vyznačenými hranicemi, která často slouží jako administrativní (správní) jednotka nižší úrovně než je úroveň státu.

způsoby, jakým hranice mezi regiony vznikaly a to

jako přírodní hranice (tvořeny fyzickými bariérami, které tak oddělovaly dvě skupiny obyvatel),

historické hranice (vycházející z tradičního rozdělení části Evropy na vévodství, knížectví, svobodná města, království)

administrativní (správní) hranice (vyplývající z potřeby funkce státu (výběr daní, zabezpečování produkce veřejných statků), která vyžaduje, aby byla vykonávána na nižší úrovni, než je stát).

Typologie regionů

- 1) Nevývinuté periferní regiony
- 2) Regiony poznamenané průmyslovým úpadkem
- 3) Centrální region
- 4) technopolis

NUTS 0 – představuje celé území státu,
 NUTS 1 – územní jednotka velkých oblastí,
 NUTS 2 – představuje úroveň středního článku územně samosprávného členění,
 NUTS 3 – odpovídá úrovni nejnižšího územně správního regionu státní správy,
 LAU 1 (dříve NUTS 4) – zahrnuje okresy, mikroregiony,
 LAU 2 (dříve NUTS 5) – zahrnuje obce.

Úroveň	Minimum	Maximum
NUTS 1	3 miliony	7 milionů
NUTS 2	800 000	3 miliony
NUTS 3	150 000	800 000

NUTS 1	NUTS 2	NUTS 3
Česká republika	Praha	Praha
	Střední Čechy	Středočeský kraj
	Jihozápad	Jihočeský kraj Plzeňský kraj
	Severozápad	Karlovarský kraj Ústecký kraj
	Severovýchod	Liberecký kraj Královéhradecký kraj Pardubický kraj
	Jihovýchod	Kraj Vysočina Jihomoravský kraj
	Střední Morava	Olomoucký kraj Zlínský kraj
	Moravskoslezsko	Moravskoslezský kraj

Budoucnost regionální politiky EU po roce 2013

Europe 2020 Strategy (identifikovány potenciální hrozby)

globalizace, demografický vývoj, energetika

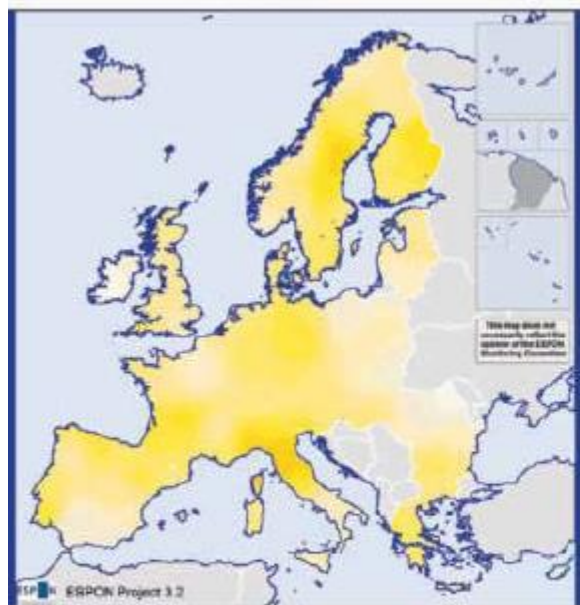
Barcova zpráva – Agenda pro reformovanou kohezní politiku

Orientation paper - Pawel Samecki

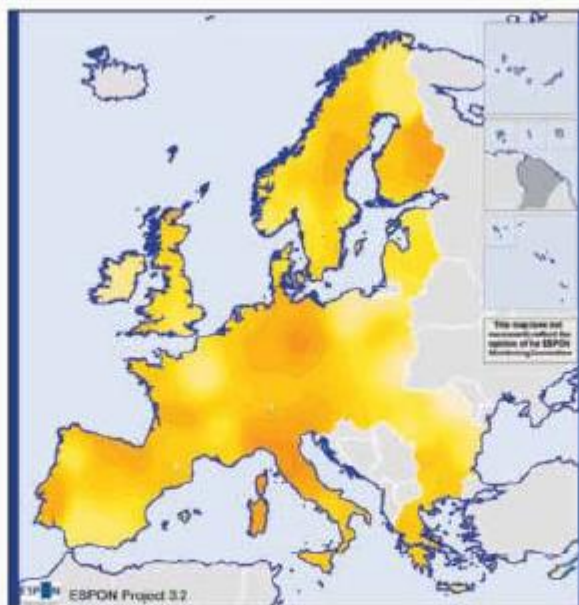

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

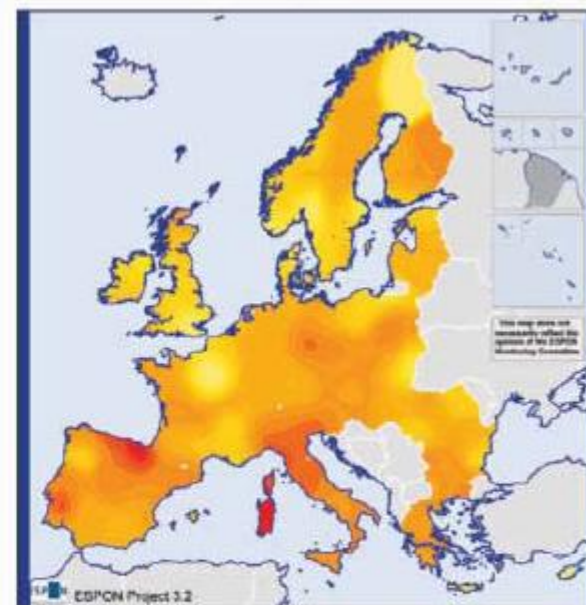
2000

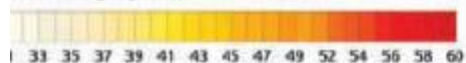
2015

2030

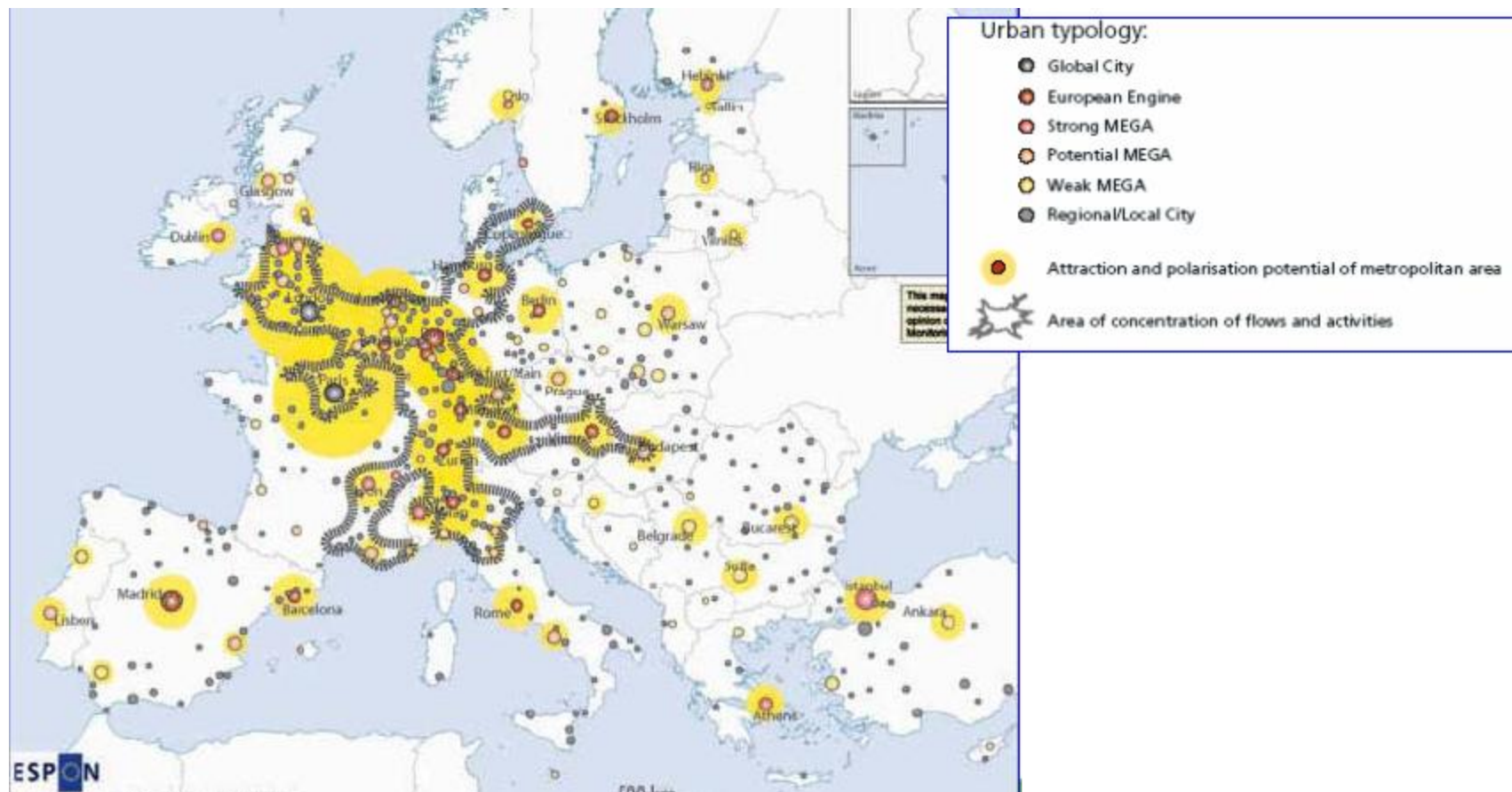
Median age (years)

no data

Projections based on data from UNPP 2004, ESPON database 2005 and ULB 1991
© EuroGeographics Association for administrative boundaries

Gasland C., Guerrien M., Lambert N. (2006) – UMS RIATE – ESPON project 3.2

FIALA, Petr a Markéta PITROVÁ. *Evropská unie*. 2., dopl. a aktualiz. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2009, 803 s. ISBN 978-80-7325-180-2.

STEJSKAL, Jan a Jaroslav KOVÁRNÍK. *Regionální politika a její nástroje*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2009, 212 s. ISBN 978-80-7367-588-2.

KUČEROVÁ, Irah. *Evropská unie : hospodářské politiky*. Vyd. 1. Praha : Karolinum, 2006. 347 s. ISBN 8024612127.

SKOKAN, Karel. *Evropská regionální politika v kontextu vstupu České republiky do Evropské unie*. Vyd. 1. Ostrava : Repronis, 2003. 114 s. ISBN 8073290235.

WOKOUN, René. *Úvod do regionálních věd a veřejné správy*. Vyd. 3., v nakladatelství IFEC 1. Praha : IFEC, 2001. 264 s. ISBN 8086412083.

ŽÍTEK, Vladimír; KLÍMOVÁ, Viktorie. *Regionální politika*. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita, 2008. 106 s. ISBN 9788021047617.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ